

Η Ανισότητα στο Μάρξ και στο Piketty

Θεωρία και Οικονομική Πολιτική

Νίκος Στραβελάκης ΤΟΕ ΕΚΠΑ

Εισαγωγή

- Αυτά που θα σας πω προέρχονται από ένα άρθρο που είναι υπό δημοσίευση σε ένα ειδικό τεύχος του επιστημονικού περιοδικού REEM που εκδίδει το οικονομικό τμήμα του Πανεπιστημίου της Λιουμπλιάνα. Θέμα της ειδικής έκδοσης είναι φυσικά η ανισότητα. Το πιο καυτό θέμα των οικονομικών στις μέρες μας
- Η συζήτηση που θα κάνουμε φιλοδοξεί να αναδείξει: **1)** Τη διασύνδεση της ανάλυσης της ανισότητας με τη θεωρία της οικονομικής μεγέθυνσης. **2)** Τη διάψευση των προσδοκιών της νεοκλασικής θεωρίας της μεγέθυνσης για σύγκλιση τόσο των οικονομιών όσο και των εισοδημάτων. **3)** Τους λόγους για τους οποίους η ανισότητα έχει γεννήσει μια μεγάλη συζήτηση για ένα διαφορετικό επιστημονικό παράδειγμα για τα οικονομικά και τον τρόπο διδασχής τους **4)** Την επικαιρότητα της κλασικής πολιτικής οικονομίας και ιδιαίτερα του Μάρξ για την κατανόηση του καπιταλισμού του 21^{ου} αιώνα.

Το Πλαίσιο της Συζήτησης

- Όταν έκανα το μάθημα που παρακολουθείτε στα τέλη της δεκαετίας του 80 η εικόνα του επαγγέλματος ήταν ότι η σύγκλιση των οικονομιών που επιχειρηματολογούσε το υπόδειγμα του Solow δεν ίσχυε. Είχαν ήδη γίνει κοινό κτήμα οι θεωρίες του Σαμίρ Αμίν και του Αργύρη Εμανουήλ και πολλοί συζητούσαν για τον άνισο κόσμο που γέννησε η κατάρρευση της αποικιοκρατίας. Ήταν η χρονιά (1988) που αυτό το παραδέχθηκε δημόσια και ο οικονομολόγος του Chicago Robert Lucas απορρίπτοντας το μοντέλο του Solow και εισάγοντας τα υποδείγματα ενδογενούς τεχνολογίας.
- Όμως στο κομμάτι της διανομής ανάμεσα στους μισθούς και τα κέρδη οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι ένιωθαν σίγουροι ότι οι θεωρίες τους επιβεβαιώνονταν από τη εξέλιξη των καπιταλιστικών οικονομιών και μάλιστα σε ποσοστά 80% μισθοί 20% κέρδη. Δεν ήταν λίγοι εκείνοι που έβλεπαν σε αυτή τη σταθερότητα την επιβεβαίωση των του προβλέψεων του Κούζνετς από τη δεκαετία του 50.
- Ο τελευταίος είχε επιχειρηματολογήσει ότι η επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης του πληθυσμού θα σημάνει σύγκλιση των εισοδημάτων. Παράλληλα έβλεπαν την σταθερότητα των μεριδίων μισθών και κερδών σαν επιβεβαίωση τουλάχιστον εν μέρει του υποδείγματος του Solow αφού έμοιαζε ότι η καπιταλιστική παραγωγή ακολουθούσε μια συνάρτηση παραγωγής Cobb-Douglas. Με αυτή τη λογική κάποιοι νεοκλασικοί οικονομολόγοι με επικεφαλής το Mankiew (1992) έσπευσαν να πουν ότι το υπόδειγμα του Solow δεν έπρεπε να απορριφθεί όπως επιχειρηματολογούσε ο Lukas αλλά να αναμορφωθεί διότι η σύγκλιση των οικονομιών δεν θα είναι απόλυτη αλλά υπό όρους (conditional convergence). Δυστυχώς και αυτό το θέσφατο της νεοκλασικής θεωρίας έμελλε να καταρριφθεί.

Η Επιστροφή των Οικονομικών της Ανισότητας

- Η λογική ότι η δυναμική του καπιταλισμού θα φέρει σχετική μπορεί και απόλυτη εισοδηματική ανισότητα υπήρχε με διαφορετικά επιχειρήματα στο Smith στο Ricardo και κυρίως στο Marx.
- Στον τελευταίο η οικονομική ανισότητα πηγάζει από το νόμο της πτωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους. Η λογική είναι ότι η συνεχής εκμηχάνιση της παραγωγής δημιουργεί έναν εφεδρικό βιομηχανικό στρατό που ακολουθεί τις διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας και με δεδομένο το θεσμικό πλαίσιο (βλ. νόμο Χατζηδάκη) που αντανακλά τις συνθήκες της ταξικής πάλης καθορίζει τους μισθούς και τα εισοδηματικά μερίδια. Αρκετές από αυτές τις ιδέες υπάρχουν στο υπόδειγμα του Goodwin που κάνατε στη τάξη και στο οποίο θα επανέλθουμε στη συνέχεια. Προς το παρόν αυτό που πρέπει να επισημάνουμε είναι ότι τα σταθερά εισοδηματικά μερίδια τουλάχιστον μετά το πόλεμο ήταν για τους νεοκλασικούς οικονομολόγους επιβεβαίωση ότι ο κόσμος λειτουργεί όπως λέει ο Solow και όχι όπως λέει ο Marx.
- Όταν λοιπόν ο Atkinson, ο Saez και ο Piketty επιχειρηματολόγησαν γύρω στο 2000 ότι τα εισοδηματικά μερίδια δεν είναι σταθερά και μάλιστα η εποχή μας είναι μια εποχή πρωτοφανούς ανισότητας αυτό ήταν ένα ακόμη σοκ για τη νεοκλασική θεωρία. Μάλιστα η επιχειρηματολογία τους δεν αφορούσε κάποιο μοντέλο αλλά χρονολογικές σειρές που πηγαίνουν πίσω στο 19^ο αιώνα όπως αυτές που ακολουθούν.

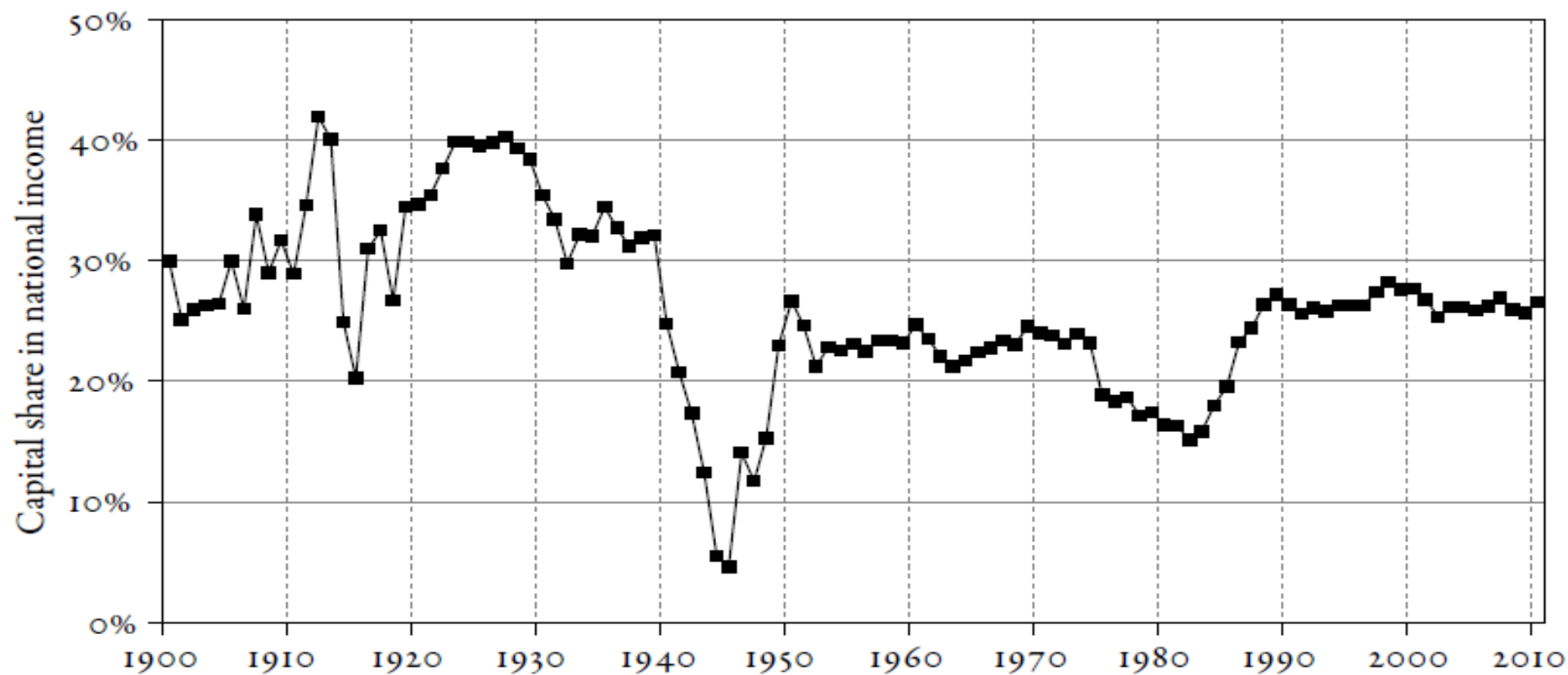

FIGURE 6.8. The capital share in national income in France, 1900–2010

The share of capital income (net profits and rents) rose from 15 percent of national income in 1982 to 27 percent in 2010.

Sources and series: see piketty.pse.ens.fr/capital21c.

TABLE 7.2.
Inequality of capital ownership across time and space

Share of different groups in total capital	Low inequality (never observed; ideal society?)	Medium inequality (≈ Scandinavia, 1970s–1980s)	Medium–high inequality (≈ Europe 2010)	High inequality (≈ US 2010)	Very high inequality (≈ Europe 1910)
The top 10% “upper class”	30%	50%	60%	70%	90%
Including the top 1% (“dominant class”)	10%	20%	25%	35%	50%
Including the next 9% (“well- to-do class”)	20%	30%	35%	35%	40%
The middle 40% (“middle class”)	45%	40%	35%	25%	5%
The bottom 50% (“lower class”)	25%	10%	5%	5%	5%
Corresponding Gini coefficient (synthetic inequality index)	0.33	0.58	0.67	0.73	0.85

Note: In societies with “medium” inequality of capital ownership (such as Scandinavian countries in the 1970s–1980s), the top 10% richest in wealth own about 50% of aggregate wealth; the bottom 50% poorest about 10%; and the middle 40% about 40%. The corresponding Gini coefficient is equal to 0.58. See the online technical appendix.

Ο Piketty και οι Νόμοι του

- Ο Piketty δεν παρουσίασε ποτέ ένα οικονομετρικό μοντέλο για να εξηγήσει τα ευρήματά του. Αυτό που έκανε ήταν να καταφύγει στα βασικά αναλυτικά του εργαλεία που δεν ήταν άλλα από το υπόδειγμα του Solow. Όμως επειδή ονόμασε κάποια από τα επιχειρήματά του «νόμους του καπιταλισμού» και επειδή προβλέπει ένταση της ανισότητας στο μέλλον κάποιοι νεοκλασικοί οικονομολόγοι επιχειρηματολόγησαν (λανθασμένα) ότι ακολουθεί το Ricardo και το Marx.
- Τι έκανε, αρχικά πήρε τη Cobb-Douglas του υποδείγματος του Solow χωρίς τεχνολογική μεταβολή και με σταθερούς συντελεστές αποταμίευσης

$$Y = K^a \cdot (L_0 \cdot e^{n \cdot t})^b, \text{ where } \frac{dK}{dt} = s \cdot K^a \cdot (L_0 \cdot e^{n \cdot t})^b, a + b = 1, \text{ and } g = n$$

- Στη συνέχεια ακολουθώντας το θεώρημα το Euler όρισε τις ακόλουθες παραμέτρους που τις ονόμασε «πρώτο και δεύτερο νόμο του καπιταλισμού»

$$\alpha = r \cdot \frac{K}{Y}, \text{ το μεριδίο των κερδών, } \beta = \frac{K}{Y} = \frac{s}{g} \text{ Άρα } \alpha = r \cdot \beta$$

Συνέχεια

- Στο περιβάλλον της Cobb-Douglas όπου το μερίδιο των κερδών (α) είναι σταθερό το προηγούμενο σημαίνει ότι η όποια αύξηση του οριακού προϊόντος του κεφαλαίου (r) θα συνοδεύεται από μια ισόποση μείωση του λόγου κεφαλαίου εισοδήματος (β). Αυτό στη γλώσσα των νεοκλασικών οικονομικών σημαίνει ότι «ο οριακός λόγος υποκατάστασης κεφαλαίου εργασίας είναι ίσος με τη μονάδα». Ο λόγος μετρά τις δυνατότητες υποκατάστασης εργασίας από κεφάλαιο. Στην περίπτωση της Cobb-Douglas το γεγονός ότι είναι ίσος με τη μονάδα δείχνει ότι υπάρχει ευχέρεια αλλά όχι πλεονέκτημα στην υποκατάσταση παραγωγικών συντελεστών
- Τι γίνεται όμως αν για κάθε αύξηση του β δεν έχουμε μια ισόποση μείωση του r ; Είναι προφανές ότι στην περίπτωση αυτή το μερίδιο των κερδών (α) θα αυξηθεί. Με άλλα λόγια αν μπορούμε εύκολα να αντικαταστήσουμε εργασία με κεφάλαιο αυτό σημαίνει ότι μερίδιο των κερδών θα αυξηθεί. Ο Piketty χωρίς να μας παρέχει κάποια οικονομετρική μέτρηση λέει ότι ο λόγος θα είναι 1.3 - 1.6 τον 21^ο αιώνα.
- Με άλλα λόγια λέει ότι επειδή ζούμε σε μια εποχή όπου οι αποταμιεύσεις (s) θα είναι σταθερές ενώ οι ρυθμοί μεγέθυνσης (g) χαμηλοί αυτό θα φέρει αύξηση του μεριδίου των κερδών. Φτάνει αυτό όμως για να εξηγήσει την ανισότητα;

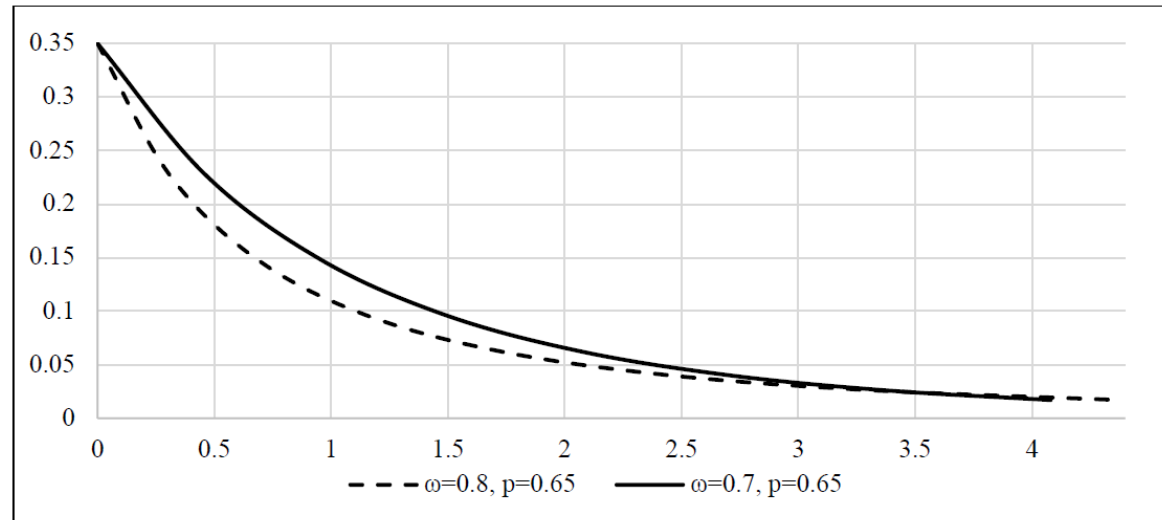
Ο τρίτος νόμος του καπιταλισμού $r > g$

- Κατά τη γνώμη μου όσα είπαμε ως τώρα δεν παρέχουν μια ικανοποιητική ερμηνεία της δυναμικής του μεριδίου των κερδών. Ο βασικός λόγος είναι ότι σε ένα περιβάλλον όπου ο ρυθμός μεγέθυνσης είναι ο ρυθμός μεγέθυνσης του πληθυσμού (n) και οι αποταμιεύσεις (s) είναι σχετικά σταθερές όπως συμβαίνει στο Solow είναι πολύ δύσκολο το (β) να εμφανίζει μεγάλη μεταβλητότητα όπως «ζητά» ο Piketty.
- Όμως το σημαντικότερο είναι ότι το (μέχρι στιγμής) σχήμα δεν εξηγεί τη ανισότητα. Δεν εξηγεί γιατί ζούμε σε κοινωνίες που το 1% των υψηλότερων εισοδημάτων καρπώνεται το 30% του ΑΕΠ. Με όσα έχουμε πει μέχρι τώρα θα μπορούσε να αυξάνει το μερίδιο των κερδών αλλά αυτό να σημαίνει αύξηση της εφευρετικότητας, των start-ups και της κοινωνικής κινητικότητας όπως επιχειρηματολογεί η κ. Κεραμέως ή ο κ. Πατέλης.
- Ο Piketty φυσικά το γνωρίζει αυτό και γι' αυτό επιστρατεύει το λεγόμενο τρίτο νόμο του καπιταλισμού που λέει ότι το ποσοστό κέρδους είναι μεγαλύτερο από το ρυθμό μεγέθυνσης.
- Εκ πρώτης όψεως το $r > g$ δε σημαίνει και τίποτα. Στο κόσμο του Solow σημαίνει ότι η οικονομία δεν αποταμιεύει τόσο πολύ ώστε να βγει από το «χρυσό κανόνα» της ισόρροπης μεγέθυνσης. Ένας υπερβολικός συντελεστής αποταμίευσης θα σήμαινε πολύ χαμηλό ποσοστό κέρδους και απομάκρυνση από την «άριστη κατανομή των παραγωγικών συντελεστών». Επιπλέον, ο «κόσμος του Solow» δεν λέει και πολλά για την ανισότητα αφού βασίζεται σε ένα μοντέλο που αντιπροσωπευτικού καταναλωτή και αντιπροσωπευτικής επιχείρησης. Κοντολογίς χρειαζόμαστε επιπλέον υποθέσεις για να εξηγήσουμε την ανισότητα.

Συνέχεια

- Για το σκοπό αυτό ο Piketty μαζί με το Gabriel Zucman παρουσίασε ένα δυναμικό υπόδειγμα όπου ο πληθυσμός διαχωρίζεται σε λάτρεις του πλούτου και λάτρεις της κατανάλωσης. Οι τελευταίοι δεν αποταμιεύουν.
- Παράλληλα υπάρχουν γνωστές εκ των προτέρων (στατιστικές) πιθανότητες (p) για λάτρεις του πλούτου και $(1-p)$ για λάτρεις της κατανάλωσης. Με βάση αυτές τις σταθερές πιθανότητες ορίζονται και παράγωγες πιθανότητες τα παιδιά των wealth lovers να είναι wealth lovers και το αντίθετο. Αντίστοιχα ορίζονται οι πιθανότητες και για τις επερχόμενες γενιές (εγγόνια κλπ.).
- Το αποτέλεσμα είναι μια κατανομή του πλούτου αλλά Pareto που έχει την μορφή του σχήματος. Στον οριζόντιο άξονα έχουμε τις τιμές του λόγου του ατομικού προς το μέσο πλούτο και στο κάθετο άξονα τις αντίστοιχες πιθανότητες κάθε συμμετέχοντα στη κατανομή. Η κατανομή μας πληροφορεί για την πιθανότητα παιδιά και εγγόνια πλουσίων να έχουν πλούτο μέχρι και πάνω από 4 φορές το μέσο όρο.
- Η παράμετρος $\omega = s' \cdot \frac{1+r^e}{1+g}$
- Και μπορεί να προσεγγισθεί από την εξίσωση $\omega = s \cdot e^{(r-g) \cdot H}$ όπου (H) είναι μια γενεά. Το συμπέρασμα είναι ότι όσο μεγαλύτερη η τιμή της παραμέτρου ω τόσο «παχύτερη» η «ουρά» της καμπύλης Pareto και τόσο υψηλότερη η συγκέντρωση του πλούτου σε λιγότερα χέρια.

Figure 1: Pareto Survival Function

Συνέχεια

- Ο Piketty για να διατηρήσει τις ιδιότητες του υποδείγματος του Solow ορίζει τις μεταβλητές του έτσι ώστε σε κλειστή οικονομία το συνολικό κεφάλαιο (K) να ισούται με το συνολικό πλούτο (W). Ο ορισμός του κεφαλαίου που προκύπτει είναι ιδιαίτερα προβληματικός αφού είναι πολύ δύσκολο αυτό το συνονθύλευμα από μηχανήματα, κτίρια, αγροτική γη και διαρκή καταναλωτικά αγαθά να συγχωνευθεί σε έναν ομογενή συντελεστή κεφαλαίου. Ούτε νεοκλασικοί οικονομολόγοι δεν θα δέχονταν μια τέτοια άθροιση ετερογενών πραγμάτων.
- Η λύση του υποδείγματος απλά μας λέει ότι σε μια οικονομία όπου το ποσοστό κέρδους είναι σχετικά σταθερό και διαθέσιμο σε όλους και ο ρυθμός μεγέθυνσης ισούται με αυτόν του πληθυσμού όσο πιο πλούσιος γεννηθείς τόσο πλουσιότερος θα γίνεις αν συνεχίσεις να αποταμιεύεις.
- Η συγκέντρωση του πλούτου εξαρτάται από τη διαφορά του ποσοστού κέρδους (r) που είναι σταθερό ή πέφτει πιο αργά από το ρυθμό μεγέθυνσης (g). Ο τελευταίος λόγω χαμηλής μεγέθυνσης του πληθυσμού είναι επίσης χαμηλός. Άρα η ανισότητα θα αυξάνει αφού η διαφορά $r-g$ θα διευρύνεται.
- Σε αυτό το κόσμο η αύξηση των μισθών δεν είναι εφικτή λόγω μεγάλης δυνατότητας υποκατάστασης εργασίας από κεφάλαιο. Η μόνη λύση είναι ένας φόρος στα κέρδη διαφορετικά η ανισότητα θα γίνεται όλο και εκρηκτικότερη. Αυτή είναι και η βασική πρόταση οικονομικής πολιτικής του Piketty.

Η Κριτική Acemoglou Robinson

- Ο Acemoglou και ο Robinson (2015) είναι οι πιο εξέχοντες κριτικοί του Piketty από τη πλευρά των νεοκλασικών οικονομολόγων που επιχειρηματολογούν υπέρ της «ενδογενούς τεχνολογίας». Όμως, περιέργως πώς, δεν αποδίδουν τις ελλείψεις της ανάλυσης στο μοντέλο του Solow, αλλά κάποια υποτιθέμενη σύνδεση του Piketty με τον Ricardo και τον Marx.
- Συγκεκριμένα, ξεκινούν ελέγχοντας τη συσχέτιση της εισοδηματικής ανισότητας με την απόδοση των ομολόγων μείον τον ρυθμό μεγέθυνσης. Παρόλο που η συσχέτιση του ποσοστού κέρδους με το επιτόκιο των μακροπρόθεσμων ομολόγων ισχύει μόνο στη νεοκλασική θεωρία ο υπολογισμός τους είναι συνεπής με τα δεδομένα του Piketty. Επομένως, τα απογοητευτικά αποτελέσματα που βρίσκουν ορθώς θεωρούν ότι δεν επιβεβαιώνουν τη συσχέτιση της ανισότητας με τον «τρίτο θεμελιώδη νόμο του καπιταλισμού» ($r-g > 0$).
- Έχοντας αποδυναμώσει το επιχείρημα του Piketty, κινούνται στη συνέχεια για να δημιουργήσουν το δικό τους επιχείρημα για να εξηγήσουν την ανισότητα. Σε εμπειρικό επίπεδο, η ιδέα τους είναι ότι η δυναμική του μεριδίου του top 1% των εισοδημάτων μπορεί να είναι παραπλανητική για την κατανόηση της συνολικής κατανομής εισοδήματος.
- Για να μας πείσουν δεν εξετάζουν την κατανομή εισοδήματος σε κάθε χώρα αλλά συγκρίνουν την διανομή του εισοδήματος σε δύο ακραίες περιπτώσεις. Τη σοσιαλδημοκρατική Σουηδία και τη Νότια Αφρική που υπέφερε για πολλά χρόνια κάτω από το ρατσιστικό καθεστώς απαρτχάιντ. Το σκεπτικό τους είναι ότι το top 1% της Νότιας Αφρικής δεν μπορεί να είναι αντιπροσωπευτικό του συνόλου ειδικά στην προ και μετά Apartheid εποχή. Σκοπός τους είναι να αποδώσουν την ανισότητα σε θεσμικούς παράγοντες κάτι που αποτυγχάνουν όμως να επιβεβαιώσουν και οι ίδιοι. Πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι υπάρχει σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην κατανομή των εισοδημάτων του ανώτατου 1-3% και της συνολικής κατανομής εισοδήματος του πληθυσμού όπως θα μνημονεύσω στη συνέχεια.

Piketty και Marx

- Στο πλαίσιο αυτής της παρουσίασης έχουμε εξετάσει βιβλιογραφία μεγέθυνσης και διανομής επεκτείνεται σε ένα διάστημα σχεδόν 70 χρόνων. Σε αυτήν τη μακρά αναφορά, δεν συναντήσαμε ούτε ένα επιχείρημα που να συσχετίζει τους μισθούς και το μερίδιο των μισθών με την ανεργία. Ο λόγος είναι ότι όλη η βιβλιογραφία που εξετάζεται μέχρι τώρα βασίζεται στη νεοκλασική θεωρία όπου ο μισθός είναι μια τιμή εκκαθάρισης της αγοράς εργασίας.
- Αυτό δεν ισχύει στην κλασική πολιτική οικονομία και ειδικά στον Μαρξ όπου η διαρθρωτική ανεργία και η ταξική πάλη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κατανομή εισοδήματος και την ανισότητα.
- Για να καταλάβουμε πώς συμβαίνει αυτό πρέπει να σκιαγραφήσουμε το βασικό επιχείρημα. Στον Μαρξ, οι καπιταλιστικές παραγωγικές σχέσεις ωθούν προς τη συνεχή μηχανοποίηση της παραγωγής επειδή φέρνει μεγαλύτερο έλεγχο στην εργασία για τον καπιταλιστή. Η μηχανοποίηση διευκολύνει την εντατικοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας, αυξάνει την παραγωγικότητα και αυξάνει το ποσοστό (υπεραξίας) εκμετάλλευσης της εργασίας
- Ακολουθώντας τεράστιες συντομεύσεις το αποτέλεσμα της εκμηχάνιση στο ποσοστό κέρδους μπορεί να αποτυπωθεί ως εξής.

$$r = \frac{P}{K} = \frac{Y}{K} \cdot \frac{P}{Y} = \frac{\alpha}{\beta}$$

Συνέχεια

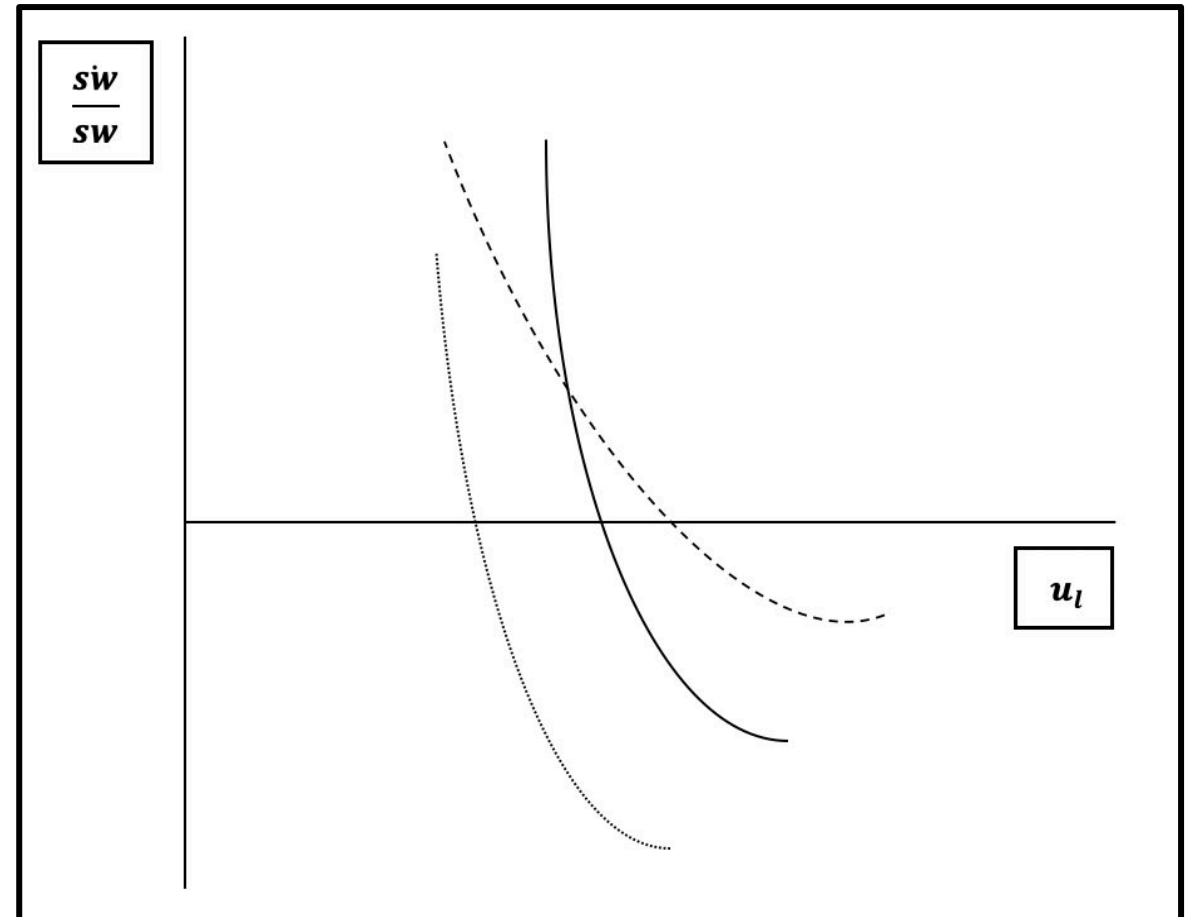
- Παρόλο που η προηγούμενη εξίσωση θυμίζει αναδιάταξη του «πρώτου θεμελιώδους νόμου» του Piketty όπου επίσης υπάρχουν οι μεταβλητές (α , β , r) τόσο ο ορισμός και το νόημα των αναλυτικών κατηγοριών είναι τελείως διαφορετικό.
- Στην τελευταία εξίσωση P είναι τα συνολικά κέρδη και Y το συνολικό εισόδημα το οποίο υποθέτουμε για λόγους απλούστευσης ότι ισούται με την παραγωγή. Η εξίσωση μας λέει ότι επειδή το μερίδιο των κερδών α , που καθορίζεται από την ανεργία και την ταξική πάλη, έχει ένα ανώτερο όριο ίσο με 1 (οι καπιταλιστές καρπώνονται το σύνολο της παραγωγής), ενώ ο δείκτης εισοδήματος κεφαλαίου β αναμένεται ότι θα αυξάνεται χωρίς όριο, λόγω της συνεχούς εκμηχάνισης. Άρα το ποσοστό κέρδους θα έχει πτωτική τάση αφού το β θα αυξάνει χωρίς όριο αντίθετα με το α . Αυτός είναι ο θεμελιώδης νόμος του καπιταλισμού στον Μαρξ.
- Πώς επιδρά ο νόμος της πτωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους στην απασχόληση και στη διανομή εισοδήματος; Λόγω της μηχανοποίησης της παραγωγής, το σταθερό κεφάλαιο αυξάνεται ταχύτερα από το μεταβλητό κεφάλαιο. Από τη μία πλευρά, αυτό αυξάνει την παραγωγικότητα της εργασίας και από την άλλη δημιουργεί πλεονάζοντα πληθυσμό σε συνθήκες κανονικής αξιοποίησης του παραγωγικού δυναμικού. Ο πλεονάζων πληθυσμός αυξομειώνεται στη διάρκεια των οικονομικών διακυμάνσεων. Δηλαδή, στους βιομηχανικούς κύκλους και τα «μακρά κύματα». Οι διακυμάνσεις του «εφεδρικού στρατού» ρυθμίζουν τη δυναμική των μισθών στο εκάστοτε θεσμικό πλαίσιο που αντικατοπτρίζει το επίπεδο της ταξικής πάλης.
- Μία από τις πιο γνωστές διατυπώσεις ενός μέρους αυτών των ιδεών είναι το μοντέλο Goodwin (1967). Βασίζεται σε μια «καμπύλη Philips» πραγματικού μεριδίου μισθών με ποσοστό ανεργίας ισορροπίας. Δηλαδή, όσο η ανεργία αυξάνεται, το μερίδιο των μισθών μειώνεται. Στη δυναμική του μοντέλου με τη μείωση των μισθών η κερδοφορία αποκαθίσταται η συσσώρευση αυξάνει η μισθοί ανεβαίνουν έτσι η κερδοφορία μειώνεται η ανεργία αυξάνει κ.ο.κ.ε. Το μοντέλο επιβεβαιώνει την ύπαρξη ενός μόνιμου «εφεδρικού στρατού εργασίας», όμως έχει διάφορες ελλείψεις.

Μια Μαρξιστική Ανάλυση της Ανισότητας

Η σημαντικότερη αδυναμία του μοντέλου του Goodwin είναι ότι επειδή ο «φυσικός ρυθμός μεγέθυνσης» είναι εξωγενής και συνεχής η ταξική πάλη είναι αναποτελεσματική, όπως και στο Piketty.

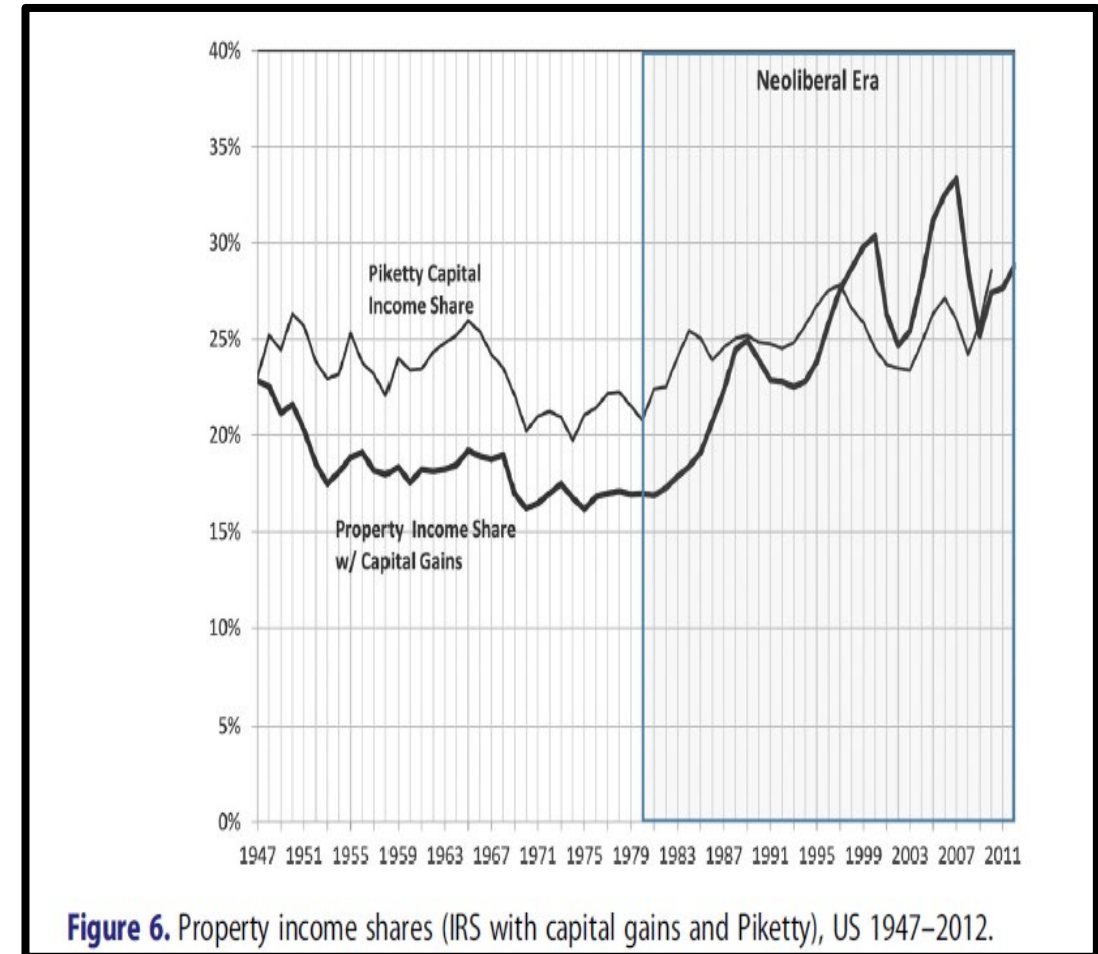
Στο σχήμα σκιαγραφείται μια διαφορετική διατύπωση. Οποιαδήποτε αλλαγή στην διαπραγματευτική ισχύ της εργασίας θα οδηγήσει σε παράλληλη μετατόπιση της καμπύλης (συγκρίνετε τις συμπαγείς και τις διακεκομμένες γραμμές). Αυτό σημαίνει ότι οι μισθοί αλλάζουν με διαφορετικό ρυθμό σε οποιοδήποτε επίπεδο ανεργίας. Αντίθετα οι οικονομικοί κύκλοι μεταβάλλουν το ποσοστό ανεργίας πάνω στην ίδια καμπύλη Philips.

Η απορρύθμιση της αγοράς εργασίας μετατοπίζει την καμπύλη προς τα κάτω, μειώνοντας παράλληλα το μερίδιο των μισθών ισορροπίας και το κανονικό ποσοστό ανεργίας. Άρα η αναζήτηση της ερμηνείας των ανισοτήτων την εποχή του νεοφιλελευθερισμού σημαίνουν τον προσδιορισμό της επίδρασης μιας μετατόπισης προς τα κάτω της καμπύλης Philips στο μερίδιο των μισθών.

Συνέχεια

- Ακολουθώντας αυτή τη λογική ο Shaikh (2017) προχώρησε σε μια οικονομετρική εκτίμηση της ανισότητας.
- Αρχικά προσέθεσε τα κέρδη/ ζημίες από χρηματοπιστωτικές πράξεις στο μερίδιο των κερδών. Το αποτέλεσμα όπως φαίνεται στο σχήμα είναι ότι το μερίδιο των κερδών αυξάνει εντονότερα την περίοδο του νεοφιλελευθερισμού.
- Κατόπιν έσπασε το λόγο εισοδήματος από περιουσία / συνολικού εισοδήματος σε 3 δείκτες . **1)** καθαρό πλεόνασμα/ προστιθέμενη αξία (δείκτης ταξικής πάλης), **2)** κέρδη κεφαλαίου/ καθαρό πλεόνασμα (δείκτης χρηματιστικοποίησης), **3)** συνολικό ατομικό εισόδημα/ προς προστιθέμενη αξία
- Το **3)** παραμένει σταθερό σε όλη την μεταπολεμική περίοδο. Οπότε η αύξηση του εισοδήματος από περιουσία οφείλεται σε 20% αύξηση του δείκτη ταξικής πάλης υπέρ του κεφαλαίου και μια αύξηση 90% του δείκτη χρηματιστικοποίησης
- Στη συνέχεια ο Shaikh (2017) αξιοποιώντας ευρήματα από τα econophysics έδειξε ότι ο συντελεστής Gini της συνολικής κατανομής των εισοδημάτων, δηλαδή η ανισότητα, οφείλεται στις μεταβολές του εισοδήματος περιουσίας. Με άλλα λόγια, η μεταβολή του εισοδήματος του top 1-3% της εισοδηματικής πυραμίδας καθορίζει την ανισότητα .

Καταληκτικές Επισημάνσεις

- Από την εκδήλωση της πανδημίας και μετά η συζήτηση για την ανισότητα έχει ενταθεί.
- Σε ένα πρόσφατο συνέδριο ο νομπελίστας Jean Tirole αναφέρθηκε στην ανισότητα ως «αποτυχία αγοράς». Αυτό σημαίνει ότι αποδέχεται την πρόταση του Piketty για επιβολή φόρου περιουσίας χωρίς να δέχεται κατ' ανάγκη την αναλυτική του ερμηνεία της ανισότητας.
- Βέβαια όλα τα παραπάνω δεν σημαίνουν ότι οι ανησυχίες των ορθόδοξων οικονομολόγων θα εξαφανίσουν τον «εφεδρικό βιομηχανικό στρατό» ή τις επιπτώσεις της «πρωταρχικής συσσώρευσης» στην σύγκλιση των οικονομιών.
- Σημαίνουν όμως ότι μπαίνουμε σε μια νέα εποχή όπου η κλασική πολιτική οικονομία και ιδιαίτερα ο Marx έρχονται πάλι στην επικαιρότητα.